

Арнайы жогары билими туралы

ДИПЛОМ

АЖБ № 0056407

Осы диплом *Маматбаев*
Айбек Шапагатовичке берилди,
 ол *91.02* жылы *Кыргыз Ата-аналары*
Кызыл-фая мечкекттик университетине
 түстү жөнү *2007* жылы *Кыргыз Ата-аналары*
КМБ-н кыргыз окуу тисамында толык
 курсун *Тарых мамандыгы бөлүмүндө*

Мамлекеттик комиссиясынын
03 маалымат
Шафигалы тарых
таланты, акыл-чечими биакталы берилди.
 М.О. *Кызыл-фая*
 2007 жылы *03* майда
 Тиреу № *1351*

[Signature]
 катчысы

ДИПЛОМ

о высшем специальном образовании

АЖБ № 0056407

Настоящий диплом выдан *Маматбаеву*
Айбеку Шапагатовичу в том, что он
 в *2002* году поступил в *Кызыл-фая*
Кыргызский государственный университет им. Кыргыз Ата-аналары
 и в *2007* году окончил
 полный курс *одной формы обучения*
КФУ им. Кыргыз Ата-аналары по специальности
История

Решением *03* мая *2007* года
 М.О. *Кызыл-фая*
Историк,
преподаватель истории
 М.О. *Кызыл-фая*
 2007 года
 Регистрационный № *1351*

[Signature]
 Ректор

К С ТАЖИРИБЕЛЕР

1	Археология-этнографиялық к-тажірібе	жақсы
2	Мұрағаттық к-тажірібе	жақсы
3	Педагогикалық к-тажірібе	өте жақсы
4	Ғылыми-әдірстік к-тажірібе	жақсы

1. Қазақстан тарихы пәні бойынша мемлекеттік емтиханды "өте жақсы" деген бағаға тапсырды
2. Дүниежүзілік тарих пәні бойынша мемлекеттік емтиханды "жақсы" деген бағаға тапсырды

"Тәуелсіз Қазақстанның халқаралық қарым-қатынастарының дамуы (1991-2006 ж.ж.)" тақырыбында дипломдық жұмыс орындап "өте жақсы" деген бағаға қорғады

Ректор: _____

Факультет деканы: _____

ОПТО бастығы: _____

Қызылорда қаласы, « 03 » _____ 2007 жыл

Тірлеу № 1551

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ
ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ҚОРҚЫТ АТА АТЫНДАҒЫ ҚЫЗЫЛОРДА МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІ

ИМБ № 0018+07 ДИПЛОМЫНА

ҚОСЫМША

Мамандығы - 020340 "Тарих"

Қызылорда қаласы, 2007 жыл

СЫНАҚ - ЕМТИХАН ВЕДОМОСЫНАН КӨШІРМЕ

(дипломсыз жарамсыз болып есептеледі)

Азамат(ша) Мықтыбаев Айбек Шапағатович Қорқыт Ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университетінде 2002 жылдан 2007 жылға дейін оқыған кезінде "Тарих" мамандығының төмендеп пәндері бойынша сынақ және емтихандар тапсырды:

№	Пән атауы	Сағат саны	бағасы
1	Мамандыққа кіріспе	60	есептелінді
2	Мұрағаттану	80	есептелінді
3	Тарихи ағарту	30	есептелінді
4	Алғашқы құрылымдар, соғым тарихы	80	қанағаттанарлық
5	Ежелгі дүние тарихы (Батыс, Шығыс)	100	қанағаттанарлық
6	Этнология	100	қанағаттанарлық
7	Археология	100	қанағаттанарлық
8	Қазақ халқының рухани мәдениетінің тарихы	120	есептелінді
9	Болшевиктер тарихы	100	есептелінді
10	Ежелгі дүние тарихы (Батыс, Шығыс)	80	есептелінді
11	Информатика	60	есептелінді
12	Адам туралы құрылымның негіздері (диф. сынақ)	70	ете жақсы
13	Қосалқы тарихи пәндер	60	ете жақсы
14	Информатика	108	қанағаттанарлық
15	Мәдениеттану	100	жақсы
16	Валеология	54	есептелінді
17	Қазіргі кездегі Қазақстанның шетелдермен қатынасы	118	есептелінді
18	Шетел тілі	142	есептелінді
19	Орыс тілі	38	есептелінді
20	Орта ғасырлар тарихы (Еуропа)	180	ете жақсы
21	Қытай тарихы	150	ете жақсы
22	Дүниежүзілік ерте-өкілдер тарихы	70	ете жақсы
23	Педагогика және психология	80	есептелінді
24	Қазіргі жаратылыстану концепциясы	100	есептелінді
25	Дене тәрбиесі	450	есептелінді
26	Тарих ғылымының методологиясы	60	есептелінді
27	Қазақстан тарихы бойынша деректер	100	есептелінді
28	Орта ғасырлардағы Азия, Африка елдерінің тарихы (жұртық жұмыс)	54	ете жақсы
29	Қазіргі кездегі Қазақстанның шетелдермен қатынасы	54	жақсы
30	Философия	170	жақсы
31	Орыс тілі	102	жақсы
32	Шетел тілі	138	жақсы
33	Еуропа және Америка елдерінің жаңа және қазіргі заман тарихы	54	есептелінді

34	Ресей және Қазақ мемлекетінің тарихы	70	есептелінді
35	Саясаттану	60	жақсы
36	Теориялық деректану	100	жақсы
37	Туристер тарихы	130	ете жақсы
38	Халықаралық ұйымдар тарихы	170	ете жақсы
39	Дүниежүзілік діндер тарихы	70	есептелінді
40	Шығыс Еуропадағы болшевиктер тарихы	120	есептелінді
41	Араб тілі	200	есептелінді
42	Қазақстандағы мұраи өлең тарихы	100	есептелінді
43	Қазақстан тарихы (жұртық жұмыс)	174	ете жақсы
44	Экономиканың теория негіздері	100	қанағаттанарлық
45	Әлеуметтану	60	қанағаттанарлық
46	Ресей және Қазақ мемлекетінің тарихы	80	ете жақсы
47	Экология	100	есептелінді
48	Қазақстан тарихы	270	есептелінді
49	19 ғ. аяғы 20 ғ. басындағы Патша үкіметінің Қазақстанды отарлау саясаты	62	есептелінді
50	Құрақ негіздері	40	есептелінді
51	Жалпы тарихтың тарихнамасы	125	есептелінді
52	Еуропа, Америка және Азия, Африка елдерінің жаңа және қазіргі заман тарихы (жұртық жұмыс)	30	жақсы
53	Жалпы тарихты оқыту әдістемесі	60	жақсы
54	Қазақстан тарихын оқыту әдістемесі	120	жақсы
55	Азия және Африка елдерінің жаңа және қазіргі заман тарихы	96	есептелінді
56	Өлең тарихы мен мәдениеті	150	есептелінді
57	Қазақстан және Орталық Азия тарихындағы ислам дінінің ролі	68	есептелінді
58	Ұлы Француз буржуазиялық революциясының тарихы	70	есептелінді
59	Еуропа және Америка елдерінің жаңа және қазіргі заман тарихы	200	жақсы
60	Қазақстан тарихы	300	ете жақсы
61	Қазақ диалектологиясы тарихы	60	есептелінді
62	Қазақстан тарихының тарихи тұлғалары	50	есептелінді
63	Қазақстандағы ұлт-азаттық соғыстар	80	есептелінді
64	Ағарту дүниесінің тұлғалары	50	есептелінді
65	Еуропадағы қайта өрлеу мәдениеті	100	есептелінді
66	Евразия континентіндегі Түркістанның орны	100	есептелінді
67	Тарихи демография	60	есептелінді
68	19 ғ. аяғы 20 ғ. басындағы Патша үкіметінің Қазақстанды отарлау саясаты	100	жақсы
69	Қазақстан тарихының тарихнамасы	125	ете жақсы
70	Азия және Африка елдерінің жаңа және қазіргі заман тарихы	100	ете жақсы
71	Қазақстан және Орталық Азия тарихындағы ислам дінінің ролі	32	жақсы
72	Шетелдер тарихының тарихнамасы	200	ете жақсы
73	Алғаш автоматика және Алғашқыда қызымет	150	ете жақсы

Біліктілік санатын беру туралы
КУӘЛІК

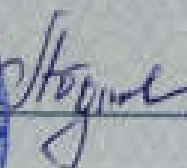
Осы куәлік аттестаттау комиссиясының
2019 жылғы 30 желтоқсандағы шешіміне
сәйкес

**Мыктыбаев Айбек
Шапагатовичке**

Қызылорда қаласы білім бөлімінің 2019
жылғы 30 желтоқсан №232 бұйрығымен
тарих пәні мұғаліміне педагог-сарапшы
біліктілік санаты берілді

Аттестаттау комиссиясының
төрағасы

М. Абдықалиқова

Мөрдің орны

Тіркеу нөмірі №178 2019 жылғы 30 желтоқсан
(Берілген күні)

УДОСТОВЕРЕНИЕ

о присвоении квалификационной категории

Настоящее удостоверение выдано учителю
истори

**Мыктыбаеву Айбек
Шапагатовичу**

в том, что в соответствии с решением
аттестационной комиссии от 27 декабря 2019
года и приказом городского отдела
образования №232 от 30 декабря 2019 года ей
(ему) присвоена квалификационная категория
педагога-эксперта

Председатель аттестационной
комиссии

Абдықалиқова М.

Место печати

Регистрационный номер №178 30 декабря 2019 года
(дата выдачи)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТЕРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

СЕРТИФИКАТ

Мыктыбаев Айбек

Қазақстан Республикасында орта білім
магистрия жандарту шеңберінде «Қазақстан тарихы»
және «Құрлық негіздері» пәндері бойынша педагог
кадрлардың біліктілігін арттыру білім беру
бағдарламасы бойынша 80 академиялық сағат
аысында оқу курсына аяқтады

өконтчил(-а) курсы по образовательной программе
повышения квалификации педагогических кадров
по предметам «История Казахстана» и «Основы права»
в рамках обновления содержания среднего
образования Республики Казахстан в объеме
80 академических часов

Ұйымның атауы
Наименование организации

«Область Біліктілікті арттыру ұлттық орталымы» АҚ филиалы

Тұлғаның атауы бойынша қолжеткізген құдіметкерлердің біліктілігін арттыру институты

Ұйымның атауы
Наименование организации

Елеусинов Б.Ш.

Берілген күні *2019* ж. *28* сәуірі

Дата выдачи *28* сәуірі *2019* ж.

БК № 009087

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

СЕРТИФИКАТ

Мыктыбаев Айбек Шапагатович

Қазақстан Республикасы педагогтерінің біліктілігін арттырудың «Мектептегі тарих сабағы: басымдықтар және жетілдіру стратегиялары» (педагогтердің пәнді құзыреттілігін дамыту, функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сабақта инаксияны білім беру ортасын құру, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау бабында) білім беру бағдарламасы бойынша 120 академиялық сағат курсы аяқталды

окончил (-а) курс по образовательной программе повышения квалификации педагогов Республики Казахстан «Урок истории в школе: фокусы и стратегии улучшений» (по развитию предметных компетенций педагогов, формированию функциональной грамотности, созданию инклюзивной среды на уроке, оцениванию учебных достижений учащихся) в объеме 120 академических часов

Келісілетін күні: 2022 жыл «04» мамыр
Дата составления: «04» мая 2022 года

Ұйым атауы
Наименование организации

Педагогикалық шеберлік орталығы
Центр педагогического мастерства

Ұйым басшысы
Руководитель организации

Ж. Кабылсариевона

Берілген күні: 20.05.2022 ж.

Дата выдачи: 20.05.2022 г.

26c7dd8ec

СЕРТИФИКАТ

Мыктыбаев Айбек Шапагатович

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы әзірлеген «Мектептегі тарих сабағы: басымдықтар және жетілдіру стратегиялары» (педагогтардың пәндік құзыреттілігін дамыту; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; сабақта максималды білім беру ортасын құру; оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау бойынша) педагогтардың біліктілігін арттыру білім беру бағдарламасы бойынша 120 академиялық сағат курсты аяқтады

окончил (-а) курс по образовательной программе повышения квалификации педагогов «Урок истории в школе: фокусы и стратегии улучшения» (по развитию предметных компетенций педагогов, формированию функциональной грамотности, созданию инклюзивной среды на уроке, оцениванию учебных достижений учащихся), разработанной Центром педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», в объеме 120 академических часов

Келісіген күні: 2022 жыл «04» сәуір
Дата согласования: «04» мая 2022 года

Ұйым атауы
Наименование организации

Педагогикалық шеберлік орталығы
Центр педагогического мастерства

Ұйым басшысы
Руководитель организации

Ж. Кабдыкаримова

Берілген күні: 29.04.2022 ж.

Дата выдачи: 29.04.2022 г.

25b851e8f

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ

АЛҒЫС

«Ұлы дала тарихы-Мәңгілік Қазақстан»
тақырыбындағы тарих-құқық пән бірлестігінің
аймақтық ғылыми-танымдық конференциясына

белсене қатысқаны үшін

№ 261 мектеп (гимназия/лицей) мұғалімі

Минкумбаев Айбек

АЛҒЫС БІЛДІРЕМІН

Бөлім басшысы

Е. Боданов

Тіркеу № 5456

ҚЫЗЫЛОРДА, 2023 ЖЫЛ

«Білім – Ғылым – Инновация» интеграциялық орталығы
Республикалық «Ғылым көкжиегі – 2019» ғылыми жобалар байқауы

ДИПЛОМ

Республикадағы орта білім беру мекемелері
оқушыларының және арнаулы білім беретін
колледж білім алушыларының қатысуымен
өткізілген «Ғылым көкжиегі – 2019»
ғылыми жобалар байқауында
жетекшілігіндегі оқушыға (білім алушыға)
ғылыми бағдар беріп, әдістемелік
шеберлігін танытқаны үшін

Мәсетов Әлібек Шалағасқұлы

марапатталады.

Орталық директоры

М.Әбдрахманұлы

Тіркеу № 984

Астана, 2019 жыл

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ

ҚҰРМЕТ ГРАМОТАСЫ

Тәуелсіз еліміздің кемел тұлғасын
қалыптастыруда жас ұрпаққа
сапалы білім мен саналы тәрбие беруде
және білім саласын дамытуға қосқан
ерекше үлесі үшін
**МЫҚТЫБАЕВ АЙБЕК
ШАПАҒАТОВИЧ**
МАРАПАТТАЛАДЫ

Қалалық білім
бөлімінің басшысы

М. АБДЫКАЛИКОВА

Қалалық кәсіподақ
комитетінің төрайымы

О. АЛИМБЕТОВА

2019 ЖЫЛ

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫНЫҢ БІЛІМ БӨЛІМІ

ДИПЛОМ

«Үздік Өлкетанушы-2019» байқауының қалалық кезеңіне қатысып III орын иеленгені үшін № 261 мектебінің (лицей, гимназия) мұғалімі

Мирзаханов Айтбек

МАРАПАТТАЛАДЫ

Қалалық білім
бөлімінің басшысы

М. Абдыкаликова

Қызылорда, 2019 жыл

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ

АЛҒЫС

Д.Қонаевтың 110 жылдық мерейтойына орай
«Халқынын ұлы перзенті» тақырыбында
өткен аймақтық семинарда өз тәжірибесімен бөлісіп,
белсене қатысқаны үшін С.Лапин атындағы
№261 орта мектебінің тарих пәні мұғалімі

Мықтыбаев Айбекке

АЛҒЫС БІЛДІРЕМІН

Бөлім басшысы

Е. Боданов

Тіркеу №658

ҚЫЗЫЛОРДА, 2023 ЖЫЛ

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ОҚУ-АҒАРТУ
МИНИСТРЛІГІ

“ДАРЫН”
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҚАЗАҚСТАН ТАРИХ АТА
ОРТАЛЫҒЫ

СЕРТИФИКАТ

Қызылорда облысы, Қызылорда облысының білім басқармасының Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің “Серәлі Лапін атындағы № 261 орта мектебі” коммуналдық мемлекеттік мекемесі, 7 сынып оқушысы

Әлібек Шахнар

5-9 сынып оқушылары арасында
«Тарих ата» республикалық қашықтық
олимпиадасының қатысушысы

Дайындаған мұғалімі:

Мықтыбаев Айбек

КҮНІ: 2023 жылғы 30 - 31 мамыр

АСТАНА ҚАЛАСЫ | ҚАЗАҚСТАН

ДИРЕКТОР

Ф. ТҮРСЫНОВ

№ TAQT-2023-S-011713

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ОҚУ-АҒАРТУ
МИНИСТРЛІГІ

"ДАРЫН"
РЕСПУБЛИКАДЫҚ
ОҚУ АРНАМАЛЫҚ
ОРТАЛЫҒЫ

III дәрежелі

5-9 сынып оқушылары арасында республикалық «Тарих ата»
қашықтық олимпиадасының қорытынды турының жүлдегері

Қызылорда облысының білім басқармасының Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің "Сералі Латын атындағы № 281 орта мектебі"
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
7 сынып оқушысы, Қызылорда облысы

Әлібек Шахнар

МАРАПАТТАЛАДЫ

Дайындаған мұғалім:
Мықтыбаев Аубек

ДИРЕКТОР

Handwritten signature

Ғ. ТҮРСЫНОВ

№ТАОТ-2023-0-III-011713

АСТАНА ҚАЛАСЫ | ҚАЗАҚСТАН

КҮНІ: 2023 жылғы 30 - 31 мамыр

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ

"ДАРЫН"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМ-ПРАКТИКАЛЫҚ
ОРТАЛЫҒЫ

СЕРТИФИКАТ

Қызылорда облысы, Қызылорда облысының білім басқармасының Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің "Серәлі Лапшин атындағы № 261 орта мектебі" коммуналдық мемлекеттік мекемесі, 6 сынып оқушысы

Елеусіз Рақымжан

5-9 сынып оқушылары арасында
«Тарих ата» республикалық қашықтық
олимпиадасының қатысушысы

Дайындаған мұғалімі:

Мыртыбаева Айбек

КҮНІ: 2022 жылғы 18-19 мамыр

НҰР-СҰЛТАН | ҚАЗАҚСТАН

И. Жумагелді
ДИРЕКТОРДЫҢ М.А.
И. ЖУМАГЕЛДІ

№ ТАҚТ-2022-Б-11795

Балалар
жылы
2022

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ

"ДАРЫН"
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМ-ПРАКТИКАЛЫҚ
ОРТАЛЫҒЫ

III дәрежелі

5-9 сынып оқушылары арасында республикалық «Тарих ата»
қашықтық олимпиадасының қорытынды турының жүлдегері

*Қызылорда облысының білім басқармасының Қызылорда қаласы бойынша білім бөлімінің "Серәлі Лапин атындағы № 261 орта мектебі"
коммуналдық мемлекеттік мекемесі
8 сынып оқушысы, Қызылорда облысы*

Елеусіз Рақымжан

МАРАПАТТАЛАДЫ

Дайындаған мұғалім:
Мыртыбаев Азбег

ДИРЕКТОРДЫҢ М.А.

Н. Жұмагелді
Н. ЖҰМАГЕЛДІ

№ТАОТ-2022-0-III-11785

НҮР-СҰЛТАН | ҚАЗАҚСТАН

КҮНІ: 2022 жылғы 18-19 мамыр

Балалар
жылы
2022

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ «ЕРКІН ӘУЕЛБЕКОВ ҚОРЫ»
ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ ФИЛИАЛЫ
ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНЫҢ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
ОБЛЫСТЫҚ ОҚУ ОРТАЛЫҒЫ (ӘДІСТЕМЕЛІК КАБИНЕТ)
ЕРКІН ӘУЕЛБЕКОВ АТЫНДАҒЫ №4 ОБЛЫСТЫҚ
МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН МЕКТЕП-ЛИЦЕЙ-ИНТЕРНАТЫ

СЕРТИФИКАТ

«Мемлекет және қоғам қайраткері, Социалистік Еңбек Ері -
Еркін Нұржанұлы Әуелбеков: Еңбек жолы мен мемлекеттік
басқару үлгісі» тақырыбындағы облыстық
педагогикалық оқуға қатысып, тәжірибе бөліскені үшін

Мыктыбаев Айбекке
беріледі

Республикалық «Еркін Әуелбеков қоры»
Қызылорда облыстық филиалының төрағасы,
«Нарасат» орденінің иегері

С. Ә. Аңсар

Қызылорда облыстық
оқу орталығының
(әдістемелік кабинет)
директоры

С. Қ. Асқаров

00-023-01717

Қызылорда қаласы, 2023 жыл

ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ БОЙЫНША БІЛІМ БӨЛІМІ

ДИПЛОМ

2-7 сынып оқушыларының зерттеу жобалары мен шығармашылық жұмыстары «Зерде» республикалық конкурсының қалалық кезеңінде

«Тарих, өлкетану» секциясы бойынша

III орын иеленгені үшін

№261 орта мектебінің 7-сынып оқушысы

Елеусіз Рахымжан

МАРАПАТТАЛАДЫ

Жетекшісі: **Мықтыбаев Айбек**

Бөлім басшысы

Е. Боданов

Тіркеу № 59/21

ҚЫЗЫЛОРДА, 2022 ЖЫЛ

«Білім – Ғылым – Инновация» интеграциялық орталығы

Мектеп оқушылары мен
колледж білім алушыларының
қатысуымен өткізілген

«ҒЫЛЫМ КӨКЖИЕГІ - 2019»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ
ЖОБАЛАР БАЙҚАУЫ

6-ТОПТАМА

«БІЛІМ – ҒЫЛЫМ – ИННОВАЦИЯ» ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ

Мектеп оқушылары мен колледж
білім алушыларының
қатысуымен өткізілген

«ҒЫЛЫМ КӨКЖИЕГІ - 2019»

республикалық ғылыми
жобалар байқауы

6-ТОПТАМА

Астана, 2019 жыл

ҚОЖ 371: 377
КБК 74.00 :74.57

Г96

Баспаға «Білім – Ғылым – Инновация» интеграциялық орталығының көзекті №8 мәжілісінде қаралып, ұсынылды (26.03.19ж).

Рецензент: Г.Ж.Баялиева – Халықаралық Ақпараттандыру академиясының академигі.

Мектеп оқушылары мен колледж білім алушыларының қатысуымен өткізілген «Ғылым қысқығы - 2019» республикалық ғылыми жобалар байқауы: Астана, 2019/ 99-бет.

ISBN 978-601-7052-32-4

«Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың биылғы жылғы жолдауында еліміздің тірелі - жастар мәселесіне жете мән бергендігімен аса маңызды деп санаймыз. Қоғамның даму үдерісін ілгерілетудің жетекші күші жастар екендігі ақиқат дүние. Осы ретте мектеп оқушылары мен колледж білім алушыларының қатысуымен республикалық ғылыми жоба конкурсы қолға алынып отыр. Ұсынылып отырған жинаққа ең үлдік жұмыстар топтастырылып отыр.

Жас таланттардың ғылым жолындағы қадамдарына табыс, сәттілік тілейміз.

айтыр, коралап кой, тоғыздатып түйе әкеліп жа-
тады. Бұл барлардың істейтіні. Ал, Ноғайбай
саяхатты жалғыз атты серілер не етеді? Ноғайбай
мен Бәйтеке батыр құда екен. Ноғайбайда көп
мал болмаған, тапқаны тамағына, жұтқаны
жұмырына ғана болып, сәулетті ат-тонды асыра
лып, жақсы киініп жүретін.

Ноқан ойланып бір амал табады. Мал-
дыбай, Қонысбай деген бай елдің түйелері
Иргайтының даласында жайылып жататын.
Ноғайбай түлеп шайырға семірген өркештері ба-
ялай түйеден жігіттеріне отыз түйе айдатып,
тойханаға алып барады. Бәйтеке батыр тойы-
на келе жатқандардың алдынан даяшы қойған
екен. Ол даяшылар көбінесе ақындар болады.
Қырғыздар отыз түйені сарайға қамап, «атқа
қоқи, Ноғайбайдан асып тойхана алып келген
қазақ-қырғыз жоқ» деп, шулап бозаға тойып
жата береді.

Ноғайбай жігіттерге айтып қойған, «таңға
жақын қырғыздар ұйықтап жатқанда, сарайдың
дүзін ашып тастаңдар, түйелер өрісіне кете

берсін» депті. Таң атқанда қырғыздар қожалап
шауып, «түйе жоқ», «түйе жоқ» десіп қалады.
«Құдай ұрған Ноғайбай алдады» деп батыр
Бәйтеке:

- Ау, Ноғайбай түйелеріне кете бер деп үйретіп
қойғансың ба? - депті. Сонда Нұқан:

- Менің түйе, жылқым сендерге мәлім ғой,
ағайыннан сұрап айдап келіп едім, қолына беріп,
қорана қамап берген түйеден айрыл деген мен
бе? Жоқ, болмаса, сендердің малдарыңды бағып
беретін мен малаймын ба? - депті. Уәждең
жеңілген қырғыздар «бұл Ноғайбайды адам ба-
ласы жеңіп болмайды ол біз тұрмақ шайтанды да
женеді» депті.

-Қызым, Ноғайбай туралы әңгімелер өте
көп.Оны сен тыңдау үшін бір күнің кетеді
деп күліп қойды.Мен атайға осы әңгімесіне
де разы болып,рахмет айтып,сол ауылдың
орталық кітапханасына барып,энциклопедиясын
алып,Ноғайбай би туралы өмірбаяны мен таны-
стым.

малмен, етіншілікпен айналысып, жартылай көшпелі өмір сүргенін дәлелдейді. Түркілік ету барысында аталған кәсіптің барлығына еңбек құралдары қажет болды, әрі олардан сапалы болуына өте үлкен дәрежеде мән берілді. Көшпелі өмір сүру салты үнемі жәһан жүруге ыңғайлы тұрмыс бұйымдарының формасына әсер етті, яғни бұйымдар көбіне дөңгелек шар тәрізді не түбі жалпақ болуы керек болды. Мұндай пішіндер дала көшпелілері үшін өте қолайлы. Өзін қоршаған табиғатты заттар мен ондағы жүріп жатқан құбылыстар туралы ата-бабаларымыздың мынадай реттесі түйсінуі кәсіптілігі. Затқа ат берді- атады, оны таныды, құрамын білді - құрастырды, - сипаттады - себебін түсіндірді - оны анықтады - құбылысты жүреткі және өмірде қолданы білді. Осы бағыттар бойынша ғасырдан - ғасырға өте «заттар», «құбылыстар» туралы мағлұматтар көбейсе түсті. Заттар құбылыстар туралы ой - пікірлер ертедегі түркі халқында көптеп кездеседі. Олар пікірлерінше: төбемізде «көк» аспан, төменде «қара жер», ортамызда адамзат тұрақ етеді деген. «Жоғарыда көк аспан», «төменде қара жер»

пайда болған соң, екеуінің арасында адам баласы жарылған» - деп Күлтігем құбылыстарымен (ҮДГ) жазылуы осының айғағы [1].

Қазақтар қоршаған ортада даму, өтгеру, қитқалу, басқа заттарға айналу, үрдісі жүріп жатқандығын, олардың өзіне тән заңдылықтарының бар екенін ертеден - ақ сезгені анық. Мысалы ағаш жаңып күлге айналады, сүт ашып, айранға айналады, қайнап тұрған су тағам құрамын өзгертіп пісіреді. Бұндай құбылыстардың физикалық және химиялық ғылымдардың зерттеп дәлелденгендігіне дейін ескі таным қалыптасқан болатын.

Ертеден келе жатқан дәстүр бойынша қазақ өте қонақжай халық. Дастарханы мал өнімдері мен сүт өнімдерінен қаныққан. Тәрті түлік, малдан сүтпен әр түрлі тәтті, дәмді тағамдар әзірлеп, дастархан байлығын арттыра түскен. Қазақ халқы көшпелі өмір сүргендіктен тұтынатын мадыстары көбінесе темірден, ағаштан, теріден жасалып, ою-өрнектермен әшекейленген. Әсіресе сүт тағамдарын сақтау мен дайындауда басқа ұлтқа қарағанда қазақ халқы өте шеберлік танытқан.

СЫР БОЙЫНДАҒЫ ЕЖЕЛГІ ЖӘНЕ ОРТА ҒАСЫРДАҒЫ ҚАЛАЛАРДЫҢ ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА ҚОСҚАН ҮЛЕСІ

*Орындаушы: Бостан Айдаулет 10 «Б» сынып оқушысы
Жетекшісі: Мықтыбаев Айбек Шапағатұлы
Сергілі Патш №261 орта мектептің тарих пәнінің мұғалімі*

Бағыты: гуманитарлық (секциясы: тарих)

Шығыс Арал маңының тарихи – географиялық зерттеулері XIX ғасырдың 60-70 жылдары басталды және негізгі дерек көздері антикалық және ортағасырлық географтар мен саяхатшыларының (мысалы: әл-Бируни, Ибн Халқал, Ибн Риска) сонымен қатар XIII ғасыр бұқараға барар жолдағы жолшыны көпестердің жазбалары мен зерттеушілердің жинақталған деректер қорына негізделді [1].

Оларға қысқаша тиістелетін болсақ, Қазақстан мен өлкеміздің тарихы, географиясы жөнінде

қытай, араб, парсы, орыс саяхатшылары мен зерттеушілерінің деректері кеңес дәуірінде қайта-қайта сараланған. Олардың ішінде Н. Дингельштед (1893 жыл), Л. С. Берг (1908 жыл), В. В. Бартольд (1900 жыл), С. П. Толстов (1962 жыл), Ә. Бейсенова (1990 жыл) т.б. монографиялық еңбектерінде ғылыми тұрғыдан дәйектелген. Олардың зерттеулерінен «Сырдария», «Ауеслар», «Арал» т.б. атқалынып табиғат жағдайларының көпшілік өзгеріске ұшырағандығы және бұрынғысы мен қазіргісін салыстырмалы қарап мол деректер алуға болады.

Бұл VI ғасырға дейінгі алғашқы мәліметтерде (Геродот, Плиний, Страбон мен Птоломей т.б.) бір келері Сырдарияның Яндары деп бактриялықтар, Александр Македонский тұсында деп аталынып және Арал теңізі Океан құрғақсыз делінгенін білеміз. Бұл көтең қазақ жері деп оны мекендеген халықтар жайлы алғашқы мағлұматтардың пайда болуымен сипатталады.

X ғасырларда өңір қайлы араб географтары Ибн Хордалбек, Мақдис, Ибн Хукаль, Ибн Русте мен әл-Истахри, әл-Масуди, әл-Идриси және т.б. еңбектеріне кездеседі. Ибн Русте мен Истахри Арал теңізінен теңіздің аумағы 80 фарсах, бытыс екіталын айнала Сикух (Қара таулар) деп аталатын тау сілемдері алып, шығыс жағалауында иу орман мен қамыс аралас өскен көпалар барлығын сипаттаған. Теңіздің картаграфиялық бейнесі де тұңғыш берілген.

Ортағасырдағы әдебиеттер негізгі ылыми жүйеленбеген. Қытай, араб, моңғол саудашыларының жазбалары топографиялық сипатта болды. Оларда тек қала, тұрғылықты жер, өзен, көл, тау аттары жазылды. Бұл тек жаулап алушылардың қызығушылығында болды.

Сыр өңірінің ескерткіштерінің зерттелу тарихы үш кезеңге бөлінеді:

Қазан төңкерісі дейінгі, кейінгі және Қазақстан Республикасының егемендігі кезеңдері болып.

Төңкеріске дейінгі кезеңде бастапқы және В. В. Бартольдтың Түркістан археология әуесқойлар үйірмесі мүшелері П. И. Лерх, В. А. Каллаур, Е. Смирнов, В. В. Бартольд, И. А. Кастанье т.б. ізденістерінен қалынып, ескерткіштерді сипаттап, есепке алу ісінде жұмыстар атқарды.

В. В. Бартольдтың еңбектерінде Сыр өңірінің тарихына байланысты Геродоттың, Страбонның қалдырған деректері жайлы айтылды. Сонымен қатар В. В. Бартольд Орта Азия және бұлай тарихымызға байланысты негізгі дерек көзі б. з. д. II т. б. з. VI ғ. қытай әдебиеті деп көрсетеді /3, 103-6/.

Түркістан археология әуесқойлар үйірмесінің мүшелерінің келесі тобы И. А. Кастанье, В. А. Каллаур, Е. Смирновтардың Сырдария облысының, оның ішінде Жаналария өзенінің бойындағы ежелгі және ортағасырлық археологиялық, архитектуралық ескерткіштерін сипаттап, тарихи және ғалым ішінде сақталған ауылына деректерді қалдырған. Айталық, Белаевтың хабарламасында былай делінген: «Широко-робат құдығының қасында құлды археологиялық ескерткіш, үлкен бекініс бар. Оның көлемі төртбұрышты, кесектен тұрғытылған дуалының биіктігі екі сажындай, ал ені бір сажындай, ал ені бір сажың шамасында, көлемі 10-12 десятин...» Осы зерттеулер нәтижесінде Орынбай қалы, Сырлытам кесенесі, Жетісар ескерткіштері, Жанкент, Жент қалалары мен Қорқыт ата кесенесі жайлы біршама деректер жиналған /4, 200-227 б.б./.

XIX ғасыр Қазақстан тарихы, этнографиясы және географиясы Ш. Уалихановтың «Қазақ халқының Геродоты» атын берген А. И. Левшиннің есімімен байланысты. А. И. Левшиннің Сыр бойындағы Жанкент, Жетіқала, Құмқала, Көбенқала, Құлшықтам, Сырлытам, Күйіктам ескерткіштеріне сипаттама бере отырып, Сырдария жағасында ешқашан тіршілік тоқтамаған деп жазады /5, 110-111 б.б./.

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ ОҚУ ОРТАЛЫҒЫ
(ӘДІСТЕМЕЛІК КАБИНЕТ)

Е.ӘУЕЛБЕКОВ АТЫНДАҒЫ №4 ОБЛЫСТЫҚ МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН
МЕКТЕП-ЛИЦЕЙ-ИНТЕРНАТЫ

**МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ,
СОЦИАЛИСТІК ЕҢБЕК ЕРІ -
ЕРКІН НҰРЖАНҰЛЫ ӘУЕЛБЕКОВ:
ЕҢБЕК ЖОЛЫ МЕН МЕМЛЕКЕТТІК
БАСҚАРУ ҮЛГІСІ**

**ОБЛЫСТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУ
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

Қызылорда, 2023 жыл

Сканировано с CamScanner

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСТЫҚ ОҚУ ОРТАЛЫҒЫ
(ӨДІСТЕМЕЛІК КАБИНЕТ)

Е.ӘУЕЛБЕКОВ АТЫНДАҒЫ 34 ОБЛЫСТЫҚ МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН
МЕКТЕП – ЛИЦЕЙ - ИНТЕРНАТЫ

**МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ,
СОЦИАЛИСТІК ЕҢБЕК ЕРІ –
ЕРКІН НҰРЖАНҰЛЫ ӘУЕЛБЕКОВ:
ЕҢБЕК ЖОЛЫ МЕН МЕМЛЕКЕТТІК
БАСҚАРУ ҮЛГІСІ**

**ОБЛЫСТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУ
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

Қызылорда, 2023 жыл

ӘОЖ 373
ҚБЖ 74.268
М 89

«Мемлекет және қоғам қайраткері, Социалистік Еңбек Ері –
Еркін Нұржанұлы Әуелбеков: Еңбек жолы мен мемлекеттік басқару үлгісі»
облыстық педагогикалық оқу материалдарының жинағы - Қызылорда: Қызылорда
облыстық оқу орталығы (әдістемелік кабинет), 2023 жыл - 200 бет.

ISBN 978-601-02-1665-5

Жинаққа Мемлекет және қоғам қайраткері, Социалистік Еңбек Ері – Еркін Нұржанұлы Әуелбеков: Еңбек жолы мен мемлекеттік басқару үлгісі» облыстық педагогикалық оқу аясында облыс бойынша мұғалімдердің жұмыстары енгізілген.

Әрбір жұмыс іздену мен зерттеу нәтижесі екендігі ескеріліп, Е.Н.Әуелбековтің мемлекет пен қоғамға сіңірген еңбегін насихаттау бағытындағы жұмыстар екендігі назарға алынып жинақталған.

Редакция ақшам:

С.Ә.Аңсағат - Республикалық «Еркін Әуелбеков қоры» Қызылорда облыстық филиалының төрағасы;

С.Қ.Асқаров – Облыстық оқу орталығы (әдістемелік кабинет) директоры;

А.А.Ахметова – Облыстық оқу орталығы (әдістемелік кабинет) «Жалпы орта білім беру» бөлімінің әдіскері;

К.Д.Ақпиева - Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернат директоры;

Ш.А.Бейсенова - Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернат директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары;

М.Е.Паттеева - Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернатының география пәнінің мұғалімі;

К.М.Нұрмаханова- Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернатының қазақ тілі пәні мұғалімі;

Р.А.Жапабаева - Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернатының қазақ тілі пәні мұғалімі;

Н.Т.Түрікпенбаева - Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернатының қазақ тілі пәні мұғалімі.

ӘОЖ 373
ҚБЖ 74.268

ISBN 978-601-02-1665-5

© Қызылорда облыстық оқу орталығы (әдістемелік кабинет), 2023

© Е.Әуелбеков атындағы №4 облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты, 2023

«Еркін Нұржанұлымен партиядың соңғы съезіне бірге бардым. Оған өте қарапайым ұстады. Бірте тамаққа отырамыз. Берген тамақты ішеді. Ақсақын өзі тіндейді. Бұл ретте біздерге ақша төлетпейді ес. Ал, біздерге қызметкерлікке бұл үйренбегеніңізді айт қой» деген екен Е.Көшербаев. [114 бет]

Сонымен қатар ел ауында мынадай әңгіме де сақталған. Әуелбеков Еркін Нұржанұлы жасада СССР Жоғарғы Кеңестің халықаралық қатынастар жөніндегі комиссия төрағасының орынбасары қызметінде жүргенде Сыр өңіріне ат тін салған екен. Қазалы ауданында әкім-қаралар үшін алып, тұрғындармен жүздестірген. Едәуір ол кішіге пейілі ала бөтен керемет болды. Сол жылғы әңгіме Қазалының бір көрінісі:

Еркінжан, өзіне деген ақсақал басқа гоы. Ырысдан, немеремнің атын Еркін қойдым. Қазалың ақсақалың, үйге түс, бұйыртқан сыбағанды жеп кетесің, - деп жұрттың көзіне өтініш айтты. Сол кезде Ерекес:

Рухмет, ақсақал. Қатықшылықты мен де жақсы білемін. Алайда, сол саулық мен үшін собылмай-ақ болсын. Қоспақандарына да еңе керек. Негізі, мен Қызылорда облысын басқарған 4 жыл ішінде бірде-бір басшының, болмаса сіз секілді шын пейілі ұсынған ел ақсақалдарының үйінен ас ішпешің. Оны еңінде әкімдіктегі орынбасарларымын бастап, осы аудандарға шығатын инспекторларға дейін қатаң ескерттім. Ессіне облыста ақсақалық жүйе дұрыс жолға қойылды. Сол себепті сіз рұқсат етсеңіз, ұстаымында қалсам деймін, - деп ақсақалдан бата тілетті.

«Ат басына күн туса, ауылдықпен су ішер. Ер басына күн туса, етігімен су көшер» дегендей, кешегі еренділіктерге талы, Қазақстан Тәуелсіздігінің қалыптасу жылдарында Көкшетау, Торғай, Қызылорда облыстарын басқарып, ақ алмастың адалдығымен, шынайы шыншылдығымен, халыққа жаққан, өте ұрпақшылдығымен, мемлекет ісіне келгенде өзін де, өңегі де ақмайтын талыншылдығымен айналған Еркін Нұржанұлы Әуелбековтың арада қаппама жылдар өтсе де «Әуелбеков салдырған ескадр», «Әуелбеков көтерген Арақ мәселесі», «Әуелбеков жолға қойған еңбек тәртібі», «Әуелбековтың халық арасына баруы» тағы да басқа мазмұны бай, аңызға бергісіз мәңгі әңгіме ел ауынан әлі күнге дейін түспей келеді.

Еркін Нұржанұлы Әуелбековтің өңегелі өмірі мен азаматтық бейнесі, өмірлік ұстанымы, дүниеге деген көзқарасы кейінгі ұрпақтан есінде мәңгі сақталады.

Байқалатын қабілеттер тізімі:

Дара тұрға, Е.Н. Әуелбеков туралы естеліктер, жазбалар мен әңгімелері (Қызылорда-2010ж) Ақпарат көздері

ЕЛІ ҮШІН ЕҢБЕК ЕТКЕН ЕЛ АҒАСЫ

*Мықтыбаев Айбек
(Қызылорда қаласы, №261 орта мектеп)*

Социалистік Еңбек Ері, КСРО халық депутаты, СОКП Орталық Комитетінің мүшесі, Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің мүшесі, алғашқы тыл игеруші Еркін Нұржанұлы Әуелбековтың халық үшін жан-тәнімен қызмет ете білген, көпшіліктің жадында мәңгі өшпестей сақталған бұтуар тұрға.

Ауыл баласы Мәскеудегі әйгілі Тюмаринов атындағы Ауыл шаруашылығы академиясының экономика факультетін бітіріп, кештарда бас агроном, директор, облыстық атқару комитеті төрағасының орынбасары, министр, Көкшетау, Торғай, Қызылорда облыстық партия комитеттерінің бірінші хатшысы міндеттерін абыройлы атқарды. Қарапайым халықтың арасында қасты еңбекте айнал істеді. Аса алғыр, іскер, өжеттігі мен ерлігі қатар жүрді. Көрнекті ірі тұрға өмірдің қыры мен қырына терең қанығып, жете мейгере білді. Ұрпағы үшін осымен де үлкен өңеге, ұлағатты сабақ олар тағылымды ілін тастады. Ел алғысына бөленіп, есімі халық жадында ұмытылмай сақталып, өңегелі өмір әңгіме айналды.

Қай мәселеге де мемлекеттік тұрғыдан қарап, проблемаларды сан қырынан танып, шешіп, басықты алдын-ала болжаптынан байқатты. Соңғын дара тұрға, жана тұрпатты басшы, ешкімге жасмайтын өз жолы, өзінің түпкілікті мақсаты барлығына көз жеткізді [1, 5-8 бет].

Әсіресе, ол біздің облысымыздың әлеуметтік-экономикалық дамуы мен өркендеуіне іскерлік, баямдастырушылық қабілеті мен жігері арқылы ерекше үлес қосты. Осылайша Сыр өңірінің арасында Е.Н. Әуелбековтың нағыз мемлекет қайраткері, өресі биік білікті басшы азамат екені аңалып жазылып қалды. Аймақта қызмет еткен жылдары өңеге талдау жасап, батал шешім

қабылдап, оның қолға алынғандықтарын жүзге жуыра бағытында жасақанды, жаптықтыды білмей, түбегейлі мақсатына жетті. Арал өңірін дамытуға байланысты көптеген идеяларын іске асырды. Облысты үшінші катэгориядан екінші катэгорияға көтерді. Жалақыны 30-50 пайыз үстеме төлеуге тұрғысты қаржы бөлігіні, халықтың қамы үшін ашыбай тер төгті. Күні-қайратын сарқа жұмсады.

Қызылорда облысы бойынша еркін мамандық одықтық дәрежеде бес партиялық, мемлекеттік құжаттар қабылданды. Осыресе, КСРО Министрлер Кеңесінің «Қызылорда облысының әлеуметтік-экономикалық дамуын жеделдету жөніндегі шаралар туралы» және «Арал теңізі ауданындағы экологиялық және санитарлық ахуалды түпкілікті жақсарту жөніндегі шаралар туралы» арнайы қабылданған қаулылары өңірміздің қарыштап дамуына даңғыл жол салды. 1985-1989 жылдары Қызылорда облысының басшылық қызметін атқарды. Е.Н.Әуелбекіев облыс басшылығына келген күннен бастап аймақтағы әлеуметтік-экономикалық жағдайымен танысып, облыстағы көп жылдан бері қордаланып келген мәселелер мен кемшіліктерді шешуді қолға алды. [2,9-66]

Ауыл шаруашылығында, өнеркәсіптегі құрылыстағы және тағы басқа салалардағы жағдай республикадағы орташа деңгеймен салыстырғанда ашықтарлықтай еді. Күршіп шаруашылығы жақсы дамығанмен оның сапасы мен агротехникалық шараларды жақсарту қажет етілетін. Суармалы егістілікке қолайлы аймақ болғанымен, бақша дақылдарын өсіру негізінен жеке секторлар есебінен ғана жақсы өнім берді. Бақша дақылдарын өсірудің жоспары жеке секторлар есебінен ғана орындалып келді. Жомытқадан әр гектардан 4-5 центнер өнім жиналды. Мал шаруашылығын дамытуға, ет пен сүт өндіруге қиыншылықтар аз еді. Картон пен омыс және басқа да дақылдар әрбір жап басына шаққандағы республикалық деңгейден едәуір кем өндірілді. Облыстағы ет өндіру де жылдан-жылға азайып, мемлекетке 1985 жылы 10 мың тонна ет қарыз болды. [3,10-12-66]

Қызылорда облысында өнеркәсіп өнімі жап басына шаққанда республикалық орташа деңгейден 4 есе аз өндірілді. Жұмысқа қабілетті тұрғындардың 20 пайызы жұмысыз қалды. Соған қарамастан осы жылдардағы облыс басшылары мадақталып, мемлекеттік наградаларға ие болып, қызметтері жоғарылап жатты. Облыс құрылыс кәсімі бойынша өткен 4 жылдық жоспар бойынша тек 3 жыл бойынша ғана орындалды. Облыстың кейбір өндіріс орындарына ескертпестен, өзінің кім екенін айтыптан барып көріп, жағдайымен көзбе-көз танысты, халықпен ашық пікірлесті. Еркін аға мекемелерге, дүкендерге барып, қоғамдық көлікке мініп, халықпен шүйіркелескеліп қызылордалықтар әлі күнге дейін жәр қылап айтады.

Еркін ағаның жоғарыда аталған әрекеті қарашылымдылықты ғана емес, іске деген жауапкершілікті, оны шешудің тың әрекеттерінің баруын көрсетеді. «Құтты билік» шығармасындағы Жүсіп Баласағұн айтаңдай «қалаң елдің қарашылым жүрегі, соны білсең сияқтың жүреді». Білсеушілер мен әкімдер халық мүддесімен санасып билік етсе ғана қалың жұртшылыққа сыйлы болады. Жүсіп Баласағұн халықпен үнесі аралысу, оның көңілі-күйін назардан қалдырмау билеуші беделін көтереді деп есептеп, билік жоғарылаған сайын халық арасындағы жауапкершіліктің де күшейетекітіні, әкімінің сыйлы болуы оның орнықтырған тәртібіне байланысты болмақтығын айтады. Еркін аға Қызылорда облысына келген күннен бастап-ақ ұзақ жылдардан бері жинақталып калған мәселелерді, күрмеуі қиын түйіндерді шешу үшін өзінің жаңа тәртібін орынатты. Қазақстандағы прада газетінің сол жылдардағы арнайы тілшісі Т.Квятковскийның «Фундамент авторитете» атты мақаласында (1987 жыл, 9 сәуір) Еркін ағаның жаңа тәртібімен қатар оның осы аймақтағы беделінің қалай өскендігі, атқарылып жатқан істердің ауқымы мен нәтижесі туралы да айтылады. [4,5-6-66]

Қызылорда облысының өндірістік қуатын арттырудың «Құмық» мұнай кен орынын игерудің қиыншылықты маңызы болғандығын айтып, та түсінікті. Оңтүстік Торғай аясында геологиялық барлау жұмыстары 70-жылдардың басында қолға алынған еді. Ал бұрғылау және игеру 1984 жылдан басталды. 1985 жылдың ортасына қарай КСРО Мұнай өнеркәсібі министрлігінің «Қазақ КСР-індегі Құмық мұнай кен орынын ашуға дайынды және игеруге байланысты жұмыстарды ұйымдастыру туралы бұйрығы да шықты. Мұнай кен орынын ашу мен оны игеру жұмыстарын ұйымдастыру аталмыш министрліктің 1985 жылғы маусым айындағы №314 бұйрығы бойынша «Маңғыстау мұнай» бірлестігіне жүктелді. Нәтижесінде 1986 жылдың алғашқы жартысында 33 ұңғыма қанылып, оның 28-інен мұнай табылды. Осылайша Еркін аға Қызылорда облысында басшылық еткен жылдарында «Құмық» мұнай кенінің игерудің барлық шарттарын қолға алып, оның жүзге асуына орасан зор ықпал етті. Шалқын кеніші іске қосылды, жаңа аэропорт, облыстық драма театр, бірнеше әлеуметтік нысандар салынды. Сырдың байлығын игеруге АҚШ, Канада, Германия, Ресей, Польша мұнай компаниялары белсені атсалысты. Уран, полиметалл, қызыл тас, құм, тұз өндіру күшті қаржы алды. [5,17-18-66]

Еркін аға басшылық жасаған кезде Ісмер тігін және тоқылмайтын маталар фабрикалары, Рисман зауыты, Арал электр техникалық зауыты, Қызылорда вагон жөндеу зауыты пайдалануға

берілді. Еркін аға кісілігі мол, әділеттілікті қорғайтын, шындықты жағындағы өрелі де атымды басшы болды. Қарапайым халықпен қоян-қолтық араласты. Халық алдындағы беделі олардың шынайы ықыласымен көтеріліп, сеніміне не болғаны жұртшылыққа белгілі. Адамгершілік, парасаттылық, әділеттілік, тазалық, азаматтық деген ұғымдардың не екеніне көз жеткізіп, өмірмен байланыстыра ұғындырды. Еркін аға Сыр өңірі үшін атқарған қызметін халық еш уақытта ұмытпайды. Елі үшін еңбек еткен абзал азаматтың, халықтың ықыласы мен алғысына бөленген батыл жүректі тұлғаның бейнесі де халық арасында өшпек емес.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Дара тұлға. 2010 жыл. 5-8 бб.
2. Сыр өңірі тарихы. 1998 жыл. 9.б., 10-12 бб.
3. Казахстанская правда. 1987 жыл. 5-6 бб.